
maar kan hij de waarheid leren kennen door eigen, maar ook door anderer waarneming.

Vanuit deze stellingname 'overzag' de redactie het gehele scala van de vrijzinnigheid. Zij kon die aan het woord laten komen of, waar nodig, commentaar geven op hetgeen als uitingen van vrijzinnig gedachtengoed werd beschouwd. Bezien we de inhoud van het tijdschrift wat nader dan valt de diversiteit op van de groeperingen die aan bod komen. Zoals reeds gezegd lezen we over en van radicale modernen, unitariërs en oud-modernen, maar ook christen-anarchisten, christen-socialisten, malcontenten, ja zelfs evangelischen en ethisch-orthodoxen komen – hetzij zelf, hetzij in commentaar – aan bod. Ik geef van elk een voorbeeld, waarvan een enkele in het verloop van het betoog nog nader zal worden uitgewerkt.

De radicale G.A. van den Bergh van Eysinga kwam slechts een enkele keer aan het woord en publiceerde in de 13^e jaargang bv. over Plutarchus' betekenis voor het modernisme,⁸ de unitariërs i.c. de *Vrije Gemeente* van de gebroeders Hugenholtz daarentegen figuren in praktisch elke jaargang. De oud-modernen komen vooral aan het woord in de reeds genoemde C.G. Chavannes. Het turbulente leven van de christen-anarchist Louis Adriën Bähler wordt gevolgd en in den brede geschetst, terwijl men van de christen-socialistische voorman S.K. Bakker een aantal fundamentele artikelen opnam, die nogal wat commentaar uitlokten.⁹ De malcontenten, die aan de rechterzijde van de vrijzinnigheid stonden, kregen o.a. een stem in dr. J.J. Bleeker van Tiel, sedert 1910 predikant in het Friese Dronrijp. Dit segment van de vrijzinnigheid is in het tijdschrift goed vertegenwoordigd, evenals dat der oud-modernen. Evangelischen – vaak wel vrijzinnig, maar zeker niet modern – worden afwisselend geloofd en verguisd, maar krijgen opvallend veel aandacht in de predikant van Zuidwolde (Gn.), Martinus Beversluis, de man van de straks nog te bespreken *Eenheidsbeweging*. De redactie speurde ook driftig naar signalen van ethisch-orthodoxe zijde die erop zouden kunnen wijzen, dat ook in die kring het vrijzinnige denken doorbrak. 'Het was mij eene verrassing en een genot deze woorden te lezen. Als de orthodoxen zoo gaan denken en spreken dan zijn we er', schrijft de redakteur A. Rutgers van der Loeff enthousiast als hij in 1902 refereert aan de woorden van D. Chantepie de la Saussaye:

8. G.A. van den Bergh van Eysinga, 'Prof. Hartman over Plutarchus'. In: *TdT*, 13(1911)132-150.

9. S.K. Bakker, 'Iets over Christendom en Socialisme'. In: *TdT*, 5(1903)335-357. *Ibidem*, 'Over Vrijzinnig Protestantsch Christendom in Nederland'. In: *TdT*, 9(1907)22-53.